

УДК 343.98

Безсонна Тетяна Федорівна

старший викладач кафедри криміналістики та судової експертології
Харківського національного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ БІОМЕТРИЧНОГО ПАСПОРТА ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Паспортна ситема нашої держави постійно розвивається і удосконалюється. Так, останнім часом було впровадженно використання документів, що містять безконтактний електронний носій із біометричними даними власника документа. В сучасному світі функціонування таких документів займає одне із ключових місць в паспортній системі, що в свою чергу дає можливість стежити за громадянами, які перебувають на території тієї чи іншої держави для попередження та профілактики злочинів.

Одним із кроків для посилення запобігання злочинних діянь і було введено в обіг документи з безконтактним електронним носієм, які дозволяють ідентифікувати особу не лише за фотокарткою але і за біометричними даними. У 1980-х роках з'явилися перші машинозчитуємі паспорти. Це було зроблено у зв'язку із збільшенням числа повітряних перевезень, появою аеробусів та авіалайнерів. Такі паспорти були введені за вимогою всесвітньої організації цивільної авіації (ICAO) для підвищення швидкості перевірки документів та збільшення потоку пасажирів. Наступним кроком стала поява біометричних паспортів із вмонтованим електронним чіпом. Даний вид документу виник в результаті збільшення числа підроблених документів, а також у зв'язку з необхідністю більш точної ідентифікації власника документа. У 2002 році представники 188

країн світу підписали Новоорлеанську угоду, яка визнала біометрії особи основною технологією ідентифікації для паспортів та в'їзних віз наступного покоління. Відповідно до інформації Всесвітньої організації цивільної авіації (ICAO) більше 90 країн з 193 держав-членів ООН в даний час видають такі документи, при цьому ще більше двадцяти держав готові до впровадження цих документів в найближчі роки. Україна також стала на шлях впровадження біометричних документів і 6 грудня 2012 року набрав чинності Закон України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус». Відповідно до цього Закону в Україні були розпочаті роботи із запровадження оформлення і видачі паспорта громадянина України, що містить безконтактний електронний носій із біометричними даними власника документу. А з 1 січня 2015 року в Україні розпочалася видача біометричних закордонних паспортів.

Згідно із Законом України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус», кожен громадянин нашої держави має право на отримання паспорта громадянина України для виїзду за кордон у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Даний документ посвідчує особу, підтверджує громадянство України особи, на яку він оформлений, і дає право цій особі на виїзд з України та в'їзд в Україну. Кожен громадянин України не може мати більше двох паспортів громадянина України для виїзду за кордон. 7 травня 2014 р. Урядом України було прийнято Постанову № 152 "Про затвердження зразка бланка, технічного опису та Порядку оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, знищення паспорта громадянина України для виїзду за кордон з безконтактним електронним носієм, його тимчасового затримання та вилучення", яка передбачає основні

характеристики біометричного паспорту, в тому числі з переліком захисних властивостей бланка. Основними елементами захисту є імплантований безконтактний електронний носій, використання спеціальних фарб, папір з багатотоновим водяним знаками та захисними волокнами, УФ-захист, використання високого, офсетного, ірисного офсетного, трафаретного та інтагліо друку.

Таким чином, стає очевидним, що сучасний біометричний паспорт громадянина України має високий рівень захисних властивостей, які покликані убезпечити документ від підробок та можливості їх контролю як при загальній перевірці так і при експертному дослідженні. Вважається, що документи, які містять безконтактний електронний носій, найбільш захищені від підробок та виключають можливість користування ними будь-якою особою, окрім власника. Головна ідея впровадження таких документів, які забезпечують ідентифікацію особи за біометричними даними – це суттєве підвищення захищеності суспільства від проявів злочинності. Отже, запровадження та використання біометричного паспорта виконує превентивну функцію у протидії злочинності як на національному рівні, так і на міжнародному.